

Asia: VN/34178/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Ekonomit kiittää mahdollisuudesta lausua arvonnousuveroa koskevasta HE-luonnoksesta.

Suomen Ekonomit kokee keväällä 2020 laaditun valtionvarainministeriön selvityksen mukaisesti, että arvonnousuveron käyttöönottoon liittyy merkittäviä ongelmia. Mahdolliset haitat voivat olla suuremmat kuin uuden veron hyödyt. Hallituksen esityksen mukaan taustalaskelmat todennäköisesti liioittelevat veron tuottoa. Lakiesityksen fiskaaliset tavoitteet ovat saavutettavissa muilla tavoin helpommin.

Siksi arvonnousua koskevaa hallituksen esitystä ei tulisi antaa.

Mikäli hallituksen esitystä kuitenkin viedään eteenpäin, niin jäljempää löytyy korjausehdotuksia arvonnousuveroesitykselle

1. Vaikutukset kansainväliselle liikkuvuudelle ja ehdotus uudeksi aikarajaksi

Suomi on pieni talous, jonka demografinen kehitys ei ole suotuisa pidemmän aikavälin ripeälle talouskasvulle. Tilastokeskuksen mukaan työikäisen (15–64-vuotiaiden) väestön määrä oli Suomessa

suurimmillaan vuonna 2009, jolloin heitä oli maassamme 3,55 miljoonaa henkilöä. Vuosien 2010–2020 aikana työikäisten määrä on vähentynyt 136 000 henkilöllä merkittävästä työperäisestä maahanmuutosta huolimatta. Seuraavan kahden vuosikymmenen vuoden aikana työikäisen väestön ennustetaan vähenevän 76 000 henkilöllä.

Globaali kilpailu kansainvälisestä työvoimasta kiristyy. On arvioitu, että 2030-luvulla ainoastaan Afrikan mantereella on kasvava määrä nuoria aikuisia. Mikäli Suomi haluaa menestyä nykyistä paremmin globaalissa kilpailussa kansainvälisestä työvoimasta, tulisi tehdä johdonmukaisesti toimia, jotta olisimme houkutteleva kohde työ- ja koulutusperäiselle maahanmuutolle.

Osittain edellä mainituista syistä johtuen Suomen hallitus asetti kuluneen kauden aikana kunnianhimoiset valtakunnalliset tavoitteet työ- ja koulutusperäiselle. Hallituksen tavoitteena on vuoteen 2030 mennessä vähintään kaksinkertaistaa työperäinen maahanmuutto sen nykytasosta. Samalla uusien ulkomaisten opiskelijoiden määrän tulisi kolminkertaistua 15 000 opiskelijaan vuodessa, ja heistä 75 prosentin tulisi työllistyä jatkossa Suomeen. Olemme näistä tavoitteista jokseenkin kaukana – korostetusti kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden määristä ja työllistymisestä sekä jäämisestä Suomeen.

Tämä hallituksen esitys ei tue näitä keskeisiä hallituksen asettamien tavoitteiden onnistumista, vaan vaikeuttaa niitä. Varsinaiset vaikutusarviot työ- ja koulutusperäiseen maahanmuuttoon ovat erityisen puutteelliset – etenkin huomioiden, mikä mahdollisuus kunnianhimoisen työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton toteuttamisella olisi Suomen pidemmän aikavälin talouskasvulle.

Suomen houkuttelevuuden lasku vähentäisi verokertymää isommasta määrästä työikäisiä. Siksi esityksen mukaisiin tavoitteisiin kannattaisi lähtökohtaisesti pyrkiä pikemmin päivittämällä Suomen ja muiden maiden välisiä verosopimuksia.

Vastavalmistuneen kansainvälisen tutkinto-opiskelijan osalta ehdotettu neljän vuoden aikaraja on joka tapauksessa liian lyhyt. Tästä puolet saattaa kuluja jo pelkästään tutkinto-opiskelun aikana. Pidemmän aikarajan asettaminen kannustaisi niin koulutus- kuin työperäistä maahantulijaa muodostamaan vakituisemmat siteet Suomeen.

Ehdotamme siksi,

että mikäli esitystä viedään eteenpäin, niin sääntelyä sovellettaisiin vain, jos luonnollinen henkilö on asunut Suomessa vähintään seitsemän vuotta kymmenestä ennen maastamuuttoa tai verosopimuksen mukaisen asuinpaikan vaihtumista. Tämä olisi siis Tanskan aikarajan mukainen malli. Tällainen aikaraja tukisi paremmin kansainvälistä liikkuvuutta ja mahdollistaisi työ- tai koulutusperäiselle maahantulijalle pidemmän veroedun suhteessa mahdolliseen arvonnousuveroon. Vielä tarkoituksenmukaisempi olisi Espanjan malli eli vähintään 10 vuotta 15 vuodesta ennen maastamuuttoa.

Ehdotamme myös,

että lakiesityksestä poistetaan mahdollisuus verottaa ennen Suomessa asumista tapahtunutta arvonnousua tilanteessa, jossa arvonnousuun ei lähtövaltiossa ole kohdistunut arvonnousuveroa. Tällainen lakiesityksessä mukana oleva verottaminen istuisi hyvin huonosti Suomessa asumisen ajan arvonnousun verottamiseen.

Professori Timo Viherkentän lausunnossa ehdotetulla tavalla voitaisiin mahdollistaa verovelvollisella oikeus esittää selvitys omaisuuden käyvästä arvosta Suomeen muutettaessa. Tätä käytettäisiin hankintamenona omaisuutta luovutettaessa. Lisäksi olisi syytä, että tällainen selvitys ajankohtaistuisi vasta mahdollisen maastamuuttoon liittyvän verotuksen yhteydessä.

2. Kevennettäisiin verovelvollisen ja Verohallinnon hallinnollista taakkaa

Hallituksen esitysluonnos on monelta osin yhä puutteellinen. Jatkovalmistelun jälkeen olisi syytä laittaa hallituksen esitys toistamiseen lausuntokierrokselle. Jotta lakiesityksestä tulisi selkeämpi, legitiimimpi suhteessa tavoitteisiinsa sekä hallinnollisilta taakoiltaan kevyempi verovelvollisille tulisi seuraavat muutokset tehdä.

Ehdotamme, että

- Nostetaan verotettavan arvonnousutulon määrän raja vähintään miljoonaan euroon ja laskennallisen luovutusvoiton määrän raja vähintään 250.000 euroon. Tämä suuntaisi verotusta aidosti veronkiertoa tekeviin ja samalla vähentäisi haittaa Suomen houkuttelevuudelle kansainvälisen työvoiman muuttomaana.
- Mikäli luovutetun omaisuuden arvonnousutuloa koskeva euromääräinen raja pidettäisiin liiallisen alhaisessa 500.000 eurossa, niin arvonmäärityksen teon kustannukset olisi joka tapauksessa minimoitava verovelvolliselle siten, etteivät hallinnolliset kustannukset arvonmäärityksestä muodostu kohtuuttomiksi. Siksi esimerkiksi konsulteilla teettävän arvonmäärityksraportin vaatiminen olisi liiallista hallinnollista taakkaa. Siksi on varauduttava siihen, että Verohallinto saa riittävät resurssit arvonmäärittämispalvelun tarjoamiseen kaikille, jotka mahdollisesti osuvat tämän lain soveltamisalan piiriin.
- On oletettavaa, että ainakin ETA-valtioon muuttavat henkilöt vaatisivat lähes aina arvonnousutulon verotuksen lykkäämistä. Esitystä on syytä muuttaa siten, ETA-valtioon muuttava

verovelvollinen saa lykkäyksen automaattisesti ja vain ETA:n ulkopuoliseen valtioon muuttava henkilö joutuisi hakemaan lykkäystä erikseen.

- Lisäksi on syytä arvioida tarvetta vaatia vakuutta ETA-maiden ulkopuolelle muuttavalta verovelvolliselta. Tämän voisi mahdollisesti poistaa kokonaan esityksestä turhan kuormittavana toimenä verovelvolliselle sekä turhan raskaana hallinnollisena arviointitoimenä Verohallinnolle.

3. Selkiytettäisiin laajalti koko lakiesityksen sisältöä verovelvollisen näkökulmasta ja ei turhaan monimutkaisteta Suomen verojärjestelmää

Suomen verojärjestelmän selkeyttä, ennakoitavuutta ja tarkkaraisuutta on syytä pitää yllä. Siksi seuraavat muutokset lakiesitykseen olisivat tarpeellisia

Ehdotamme, että

- Ehdotettu sääntely ei sisällä riittäviä säännöksiä siitä, miten omaisuuden käypä arvo määritetään ja mitä arvonmääritysmenetelmiä käytetään. Ne on lisättävä jatkovalmistelussa esitykseen.
- Listaamattomien yritysten osalta selkein ratkaisu lienee arvostaa yhtiöt yhtiön osakkeen matemaattisen arvon perusteella. Työsuhdeoptioista tulisi selvittää se, ettei niitä veroteta kahdesti.
- Osittaisen luovutuksen tilanteet jäävät esityksessä kovin epäselviksi. Nämä olisi selkiytettävä.
- Nykyisessä sanamuodossaan lakiesitys sisältänee takautuvia vaikutuksia henkilöihin, jotka ovat muuttaneet viimeisen kolmen vuoden aikana Suomesta pois ja ovat yhä yleisesti verovelvollisia Suomeen. Tämä takautuva ulottuvuus on poistettava lakiesityksestä.
- Poistetaan lakiesityksestä kohta, joka sisältää välillisen omistuksen. Tällaista sääntelyä ei tietojemme mukaan ole muutoin maailmalla käytössä ja kohta on aivan erityisen epäselvä muutoinkin.
- Nykymuotoinen esitys mahdollistaa lahjaverotuksessa kaksinkertaisen verotuksen. Selvitetään mahdollisuuksia välttää tämä tai ainakin vähentää tästä johtuvia haittoja.
- Realisoituneiden tappioiden vähentäminen arvonnousutulosta tulee sallia, jotta verovelvollisen näkökulmasta maasta muuttava verovelvollinen olisi tässä suhteessa samassa asemassa kuin maassa asuva verovelvollinen.
- Menetelmälain mukaan arvonnousuverosta johtuva kaksinkertainen verotus on syytä poistaa viime kädessä Suomessa, jottei synny kaksinkertaista verotusta.

- Verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuutta ja sen laiminlyöntiä koskevat osiot ovat esityksessä epäselviä. Näitä on selkiytettävä jatkovalmistelussa.
- Finanssialan lausunnossa esitetään ansiokkaasti, miten nykyisessä muodossa lakiluonnoksen aikarajat jäävät epätasmoisiksi. Ehdotetun TVL 45b §:stä jää epäselväksi olisiko sovellettava aikarajana muuttovuosi + 7 vai + 8 vuotta. Ehdotetun TVL 46 b §:n mukaan, jos ”edellä TVL 45 b §:ssä tarkoitettu verovelvollisesta tulee Suomessa yleisesti verovelvollinen ja verosopimuksen mukaan Suomessa asuva viiden vuoden kuluessa Suomesta pois muutosta”. Nämä aikarajat olisi syytä yhdenmukaistaa ja soveltaa viiden vuoden aikarajaa kaikissa tilanteissa. Enintään viiden vuoden aikaraja riittäisi hyvin siihen, että arvonnousuvero estäisi lyhyttä tilapäistä maastamuuttoa verojen välttelyksi. Etenkin, kun huomioidaan nykyinen yleisesti verovelvollinen jatkumo kolmeksi vuodeksi, mikäli ei proaktiivisesti osoita, ettei ole oleellista yhteyttä enää Suomeen. Viiden vuoden malli vastaisi Norjan mallin aikarajaa.

Yhteenvetona

Olisi syytä aidosti arvioida vielä esityksen vaikutuksia, kustannuksia ja hallinnollista taakkaa verovelvollisille sekä Verohallinnolle ja myös esityksen fiskaalisten tavoitteiden toteuttamista vaihtoehtoisin keinoin. Lisäksi on syytä arvioida, josko verovälttelyn estämisen voisi toteuttaa esimerkiksi päivittämällä Suomen tuloverolakeja ja verosopimuksia muiden maiden kanssa.

Esityksen tuottovaikutukset ovat pieniä ja hallinnolliset taakat suuria verovelvollisille sekä Verohallinnolle. On syytä harkita vielä, josko esitys kannattaisi jättää antamatta.

Suomessa on laaja sekä alati kasvava työvoimapula. Kaikkien lakihankkeiden tulisi tukea työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista, jotta Suomen hyvinvointiyhteiskunta perusta pitää jatkossakin.

Joka tapauksessa lakiesityksessä on korjailtava vielä paljon. Tämän jälkeen olisi syytä laittaa hallituksen esityksen luonnos vielä toistamiseen lausuntokierrokselle.

Salokannel Riku
Suomen Ekonomit ry

Apter Ted
Suomen Ekonomit